

23. Η νομοθεσία και η διοίκηση εκσυγχρονίζονται

Οι μακροχρόνιοι πόλεμοι με τους «γείτονες» λαούς δημιουργούν εσωτερικά προβλήματα στην αυτοκρατορία. Ο αυτοκράτορας Λέων Γ΄ ο Ίσαυρος προσπαθεί να τα αντιμετωπίσει με νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

Οι νικηφόροι πόλεμοι των Βυζαντινών με τους γειτονικούς λαούς, ιδιαίτερα με τους Άραβες, έσωσαν την Κωνσταντινούπολη και την αυτοκρατορία από μεγάλους κινδύνους. Δημιούργησαν όμως στο Βυζάντιο πολλά εσωτερικά προβλήματα, τα οποία χρειάστηκαν μεγάλες προσπάθειες για να ξεπεραστούν. Συγκεκριμένα:

- Αποδιοργάνωσαν τον στρατό των συνόρων και των ακριτικών επαρχιών.
- Αποδυνάμωσαν οικονομικά το κράτος και στέρησαν την ύπαιθρο από εργατικά χέρια.
- Χαλάρωσαν την απονομή της δικαιοσύνης και οι νόμοι δεν εφαρμόζονταν με δίκαιο τρόπο για όλους.
- Στέρησαν από πολλούς μικροκαλλιεργητές τα κτήματά τους και τους μετέτρεψαν σε δουλοπάροικους των «δυνατών».

Για ν' αντιμετωπίσει τα σοβαρά αυτά προβλήματα ο αυτοκράτορας **Λέων ο Γ΄, ο Ίσαυρος**, έκανε τολμηρές **αλλαγές στη νομοθεσία και τη διοίκηση** του κράτους:

- Χώρισε την αυτοκρατορία σε μεγάλες περιφέρειες, τα «**Θέματα**», και όρισε ως διοικητές στρατηγούς, υπεύθυνους για την ασφάλεια της περιοχής τους.
- Μοίρασε δημόσια γη στους γεωργούς των ακριτικών περιοχών, με την υποχρέωση να την καλλιεργούν οι ίδιοι, αλλά και να στρατεύονται για να την προστατεύουν στις ώρες των κινδύνων. **Ήταν οι γνωστοί μας Ακρίτες.**
- Εκσυγχρόνισε τους παλιούς νόμους του Ιουστινιανού, τους προσάρμοσε στις ανάγκες της εποχής και τους δημοσίευσε στην «**Εκλογή**». Στη συλλογή αυτή των νόμων, που ήταν γραμμένη σε απλή και κατανοητή ελληνική γλώσσα, όριζε ότι:

«όλοι οι πολίτες είναι ίσοι απέναντι στους νόμους και τη Δικαιοσύνη».

- Με τον «**Γεωργικό Νόμο**» προστάτευσε την περιουσία των ελευθέρων γεωργών και των κτηνοτρόφων και εξασφάλισε καλύτερες συνθήκες ζωής για όσους ζούσαν στην ύπαιθρο.
- Αφαίρεσε από τους κληρικούς και τους μοναχούς τη δημόσια εκπαίδευση και επέβαλε στα εκκλησιαστικά και τα μοναστηριακά κτήματα τον κοινό για όλους φόρο.
- Ανέθεσε την τήρηση των «φιλόανθρωπων» νόμων του στους «υπηρέτες της δικαιοσύνης», τους δικαστές, των οποίων το έργο θεωρούσε «το ση-

1. Εικόνες από τη γεωργική ζωή των Βυζαντινών.

(Βυζαντινή μικρογραφία. Μονή Εσφιγμένου, Άγιο Όρος)

μαντικότερο όλων επί της γης».

Τις μεταρρυθμίσεις αυτές του Λέοντα Γ' και των διαδόχων του δέχτηκαν με ανακούφιση οι λαϊκές τάξεις. Δυσανεστήθηκαν όμως οι πλούσιοι, οι «δυνατοί» και οι μοναχοί, γιατί τα μέτρα αυτά τους εμπόδιζαν να κερδίζουν περισσότερα.

- **Γιατί οι μακροχρόνιοι πόλεμοι αποδυνάμωσαν το κράτος; Είχαμε παρόμοιες περιπτώσεις στο παρελθόν;**
- **Τα νομοθετικά και τα διοικητικά μέτρα των Ισαύρων δίνουν λύσεις στα προβλήματα της αυτοκρατορίας; Ποιο απ' αυτά τα προβλήματα λύνει το καθένα;**

2. Οδηγίες προς τους δικαστές

«Συμβουλευόμε και δίνουμε εντολή σε όσους υπηρετούν τη δικαιοσύνη να απέχουν από τις ανθρώπινες αδυναμίες. Με καθαρή σκέψη να αποδίδουν το δίκαιο στον καθένα, ανάλογα με τις πράξεις του. Μήτε τους φτωχούς να καταφρονούν, μήτε τους δυνατούς να αφήνουν ανεξέλεγκτους, όταν αδικούν.

Να θυμάστε πάντα ότι η υπερβολική αυστηρότητα καθώς και η υπερβολική επιείκεια είναι ανεπιθύμητες στον Θεό».

Λέων Γ' (απόσπασμα από την εισαγωγή της *Εκλογής*).

4. Κτηνοτρόφοι βόσκουν το κοπάδι τους.
(Βυζαντινή μικρογραφία)

3. Δυο διατάξεις του «Γεωργικού Νόμου»:

α. «Εάν βοσκός βοδιών παραλάβει από γεωργό το βόδι του και το σμίξει με την αγέλη και άλλων βοδιών που αυτός φυλάσσει, αλλά το βόδι το φάει λύκος, ο βοσκός δεν πληρώνει τη ζημιά, εάν δείξει στον κύριό του το σπαραγμένο από το αγρίμι ζώο».

β. «Εάν οπωροφύλακας συλληφθεί να κλέπτει και να πωλεί φρούτα από τα κτήματα που έχει οριστεί να φυλάσσει, να δαρθεί σκληρά και να στερηθεί τον μισθό του».

5. Δικαιοσύνης έπαινος

«Από όλα τα επίγεια αγαθά προτιμήσαμε τη δικαιοσύνη. Μόνο αν φέρουμε αυτή κοντά στον λαό θα μπορέσει η αυτοκρατορία να αποκρούσει τους εχθρούς της».

Λέων Γ' (στην εισαγωγή της *Εκλογής*).

5.α. Ο αυτοκράτορας επιλύει διαφορές ανάμεσα σε στρατιωτικούς.
(Βυζαντινή μικρογραφία, Μαδρίτη, Εθνική Βιβλιοθήκη)

6. Οι καλλιεργητές της ακριτικής υπαίθρου τώρα ένιωθαν ασφαλείς.